

ΦΥΣΙΚΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ 2004

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1ο

Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό καθεμιάς από τις παρακάτω ερωτήσεις **1-4** και δίπλα το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

- 1.** Σε ιδανικό κύκλωμα ηλεκτρικών ταλαντώσεων LC στη διάρκεια μιας περιόδου η ενέργεια του ηλεκτρικού πεδίου του πυκνωτή γίνεται ίση με την ενέργεια του μαγνητικού πεδίου του πηνίου:
- α.** μία φορά.
  - β.** δύο φορές.
  - γ.** τέσσερις φορές.
  - δ.** έξι φορές.

Μονάδες 5

- 2.** Τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα:
- α.** είναι διαμήκη.
  - β.** υπακούουν στην αρχή της επαλληλίας.
  - γ.** διαδίδονται σε όλα τα μέσα με την ίδια ταχύτητα.
  - δ.** δημιουργούνται από σταθερό μαγνητικό και ηλεκτρικό πεδίο.

Μονάδες 5

- 3.** Σε μια εξαναγκασμένη ταλάντωση η συχνότητα του διεγέρτη είναι μικρότερη από την ιδιοσυχνότητα του ταλαντωτή. Αυξάνουμε συνεχώς τη συχνότητα του διεγέρτη. Το πλάτος της εξαναγκασμένης ταλάντωσης θα:
- α.** αυξάνεται συνεχώς.
  - β.** μειώνεται συνεχώς.
  - γ.** μένει σταθερό.
  - δ.** αυξάνεται αρχικά και μετά θα μειώνεται.

Μονάδες 5

- 4.** Σώμα συμμετέχει ταυτόχρονα σε δύο απλές αρμονικές ταλαντώσεις που περιγράφονται από τις σχέσεις $x_1 = A\eta\mu\omega_1 t$ και $x_2 = A\eta\mu\omega_2 t$, των οποίων οι συχνότητες ω_1 και ω_2 διαφέρουν λίγο μεταξύ τους. Η συνισταμένη ταλάντωση έχει:
- α.** συχνότητα $2(\omega_1 - \omega_2)$.
  - β.** συχνότητα $\omega_1 + \omega_2$.
  - γ.** πλάτος που μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών μηδέν και $2A$.
  - δ.** πλάτος που μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών μηδέν και A .

Μονάδες 5

Στην παρακάτω ερώτηση **5** να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό** για τη σωστή πρόταση και τη λέξη **Λάθος** για τη λανθασμένη.

- 5.**
- α.** Η ροπή αδράνειας εκφράζει την αδράνεια στη μεταφορική κίνηση.
  - β.** Σε μια εξαναγκασμένη ταλάντωση το πλάτος παραμένει σταθερό με το χρόνο.
  - γ.** Με τα στάσιμα κύματα μεταφέρεται ενέργεια από το ένα σημείο του μέσου σε άλλο σημείο του ίδιου μέσου.
  - δ.** Έκκεντρη ονομάζεται η κρούση στην οποία οι ταχύτητες των κέντρων μάζας των σωμάτων που συγκρούονται είναι παράλληλες.

- ε. Το αποτέλεσμα της συμβολής δύο όμοιων κυμάτων στην επιφάνεια υγρού είναι ότι όλα τα σημεία της επιφάνειας είτε παραμένουν διαρκώς ακίνητα είτε ταλαντώνονται με μέγιστο πλάτος.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ 2ο

Για τις παρακάτω ερωτήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της ερώτησης και δίπλα το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

1. Μια μικρή σφαίρα μάζας m_1 συγκρούεται μετωπικά και ελαστικά με ακίνητη μικρή σφαίρα μάζας m_2 . Μετά την κρούση οι σφαίρες κινούνται με αντίθετες ταχύτητες ίσων μέτρων. Ο λόγος των μαζών $\frac{m_1}{m_2}$ των δύο σφαιρών είναι:

α. 1   β. 1/3   γ. 1/2

Μονάδες 2

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 4

2. Μονοχρωματική ακτινοβολία που διαδίδεται στο γυαλί προσπίπτει στη διαχωριστική επιφάνεια του γυαλιού με τον αέρα, με γωνία πρόσπτωσης θ_α τέτοια ώστε $\eta\mu\theta_\alpha = \frac{\sqrt{3}}{2}$. Ο δείκτης διάθλασης του γυαλιού είναι $n_\alpha = \sqrt{2}$. Η

ακτινοβολία θα:

- α. διαθλαστεί και θα εξέλθει στον αέρα.
β. κινηθεί παράλληλα προς τη διαχωριστική επιφάνεια.
γ. ανακλαστεί ολικά από τη διαχωριστική επιφάνεια.

Μονάδες 2

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 4

3. Ένας παρατηρητής κινείται με σταθερή ταχύτητα v_A προς ακίνητη σημειακή ηχητική πηγή. Οι συχνότητες που αντιλαμβάνεται ο παρατηρητής, πριν και αφού διέλθει από την ηχητική πηγή, διαφέρουν μεταξύ τους κατά $\frac{f_s}{10}$, όπου f_s η συχνότητα του ήχου που εκπέμπει η ηχητική πηγή. Αν v η ταχύτητα διάδοσης του ήχου στον αέρα, ο λόγος $\frac{v_A}{v}$ είναι ίσος με:

α. 10   β. 1/10   γ. 1/20

Μονάδες 2

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

4. Δύο σώματα Σ_1 και Σ_2 με ίσες μάζες ισορροπούν κρεμασμένα από κατακόρυφα ιδανικά ελατήρια με σταθερές k_1 και k_2 αντίστοιχα, που συνδέονται με τη σχέση $k_1 = \frac{k_2}{2}$. Απομακρύνουμε τα σώματα Σ_1 και Σ_2 από τη θέση ισορροπίας τους

κατακόρυφα προς τα κάτω κατά x και $2x$ αντίστοιχα και τα αφήνουμε ελεύθερα την ίδια χρονική στιγμή, οπότε εκτελούν απλή αρμονική ταλάντωση. Τα σώματα διέρχονται για πρώτη φορά από τη θέση ισορροπίας τους:

- α. ταυτόχρονα.
β. σε διαφορετικές χρονικές στιγμές με πρώτο το Σ_1 .
γ. σε διαφορετικές χρονικές στιγμές με πρώτο το Σ_2 .

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 2

Μονάδες 4

ΘΕΜΑ 3ο

Ένα τεντωμένο οριζόντιο σχοινί ΟΑ μήκους L εκτείνεται κατά τη διεύθυνση του άξονα x . Το άκρο του Α είναι στερεωμένο ακλόνητα στη θέση $x=L$, ενώ το άκρο Ο που βρίσκεται στη θέση $x=0$ είναι ελεύθερο, έτσι ώστε με κατάλληλη διαδικασία να δημιουργείται στάσιμο κύμα με 5 συνολικά κοιλίες. Στη θέση $x=0$ εμφανίζεται κοιλία και το σημείο του μέσου στη θέση αυτή εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση. Τη χρονική στιγμή $t=0$ το σημείο $x=0$ βρίσκεται στη θέση μηδενικής απομάκρυνσης κινούμενο κατά τη θετική φορά. Η απόσταση των ακραίων θέσεων της ταλάντωσης αυτού του σημείου του μέσου είναι $0,1$ m. Το συγκεκριμένο σημείο διέρχεται από τη θέση ισορροπίας του 10 φορές κάθε δευτερόλεπτο και απέχει κατά τον άξονα x απόσταση $0,1$ m από τον πλησιέστερο δεσμό.

α. Να υπολογίσετε την περίοδο του κύματος.

Μονάδες 6

β. Να υπολογίσετε το μήκος L .

Μονάδες 6

γ. Να γράψετε την εξίσωση του στάσιμου κύματος.

Μονάδες 6

δ. Να υπολογίσετε το μέτρο της ταχύτητας της ταλάντωσης του σημείου του μέσου $x=0$ κατά τη χρονική στιγμή που η απομάκρυνσή του από τη θέση ισορροπίας έχει τιμή $y = +0,03$ m.

Μονάδες 7

Δίνεται $\pi = 3,14$.

ΘΕΜΑ 4ο

Συμπαγής και ομογενής σφαίρα μάζας $m=10$ kg και ακτίνας $R=0,1$ m κυλιέται ευθύγραμμα χωρίς ολίσθηση ανερχόμενη κατά μήκος κεκλιμένου επιπέδου γωνίας φ με $\eta\mu\varphi=0,56$. Τη χρονική στιγμή $t=0$ το κέντρο μάζας της σφαίρας έχει ταχύτητα με μέτρο $v_0=8$ m/s. Να υπολογίσετε για τη σφαίρα:

α. το μέτρο της γωνιακής ταχύτητας περιστροφής της τη χρονική στιγμή $t=0$.

Μονάδες 6

β. το μέτρο της επιτάχυνσης του κέντρου μάζας της.

Μονάδες 6

γ. το μέτρο του ρυθμού μεταβολής της στροφορμής κατά τη διάρκεια της κίνησής της.

Μονάδες 6

δ. το μέτρο της ταχύτητας του κέντρου μάζας της καθώς ανεβαίνει, τη στιγμή που έχει διαγράψει $30/\pi$ περιστροφές.

Μονάδες 7

Δίνονται: η ροπή αδράνειας της σφαίρας περί άξονα διερχόμενο από το κέντρο

της: $I = \frac{2}{5} mR^2$ και η επιτάχυνση της βαρύτητας: $g=10$ m/s².

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1ο

1. γ
2. β
3. δ
4. γ
5. α. Λ
β. Σ
γ. Λ
δ. Σ
ε. Λ

ΘΕΜΑ 2ο

1. Σωστή η (β)

$$\left. \begin{aligned} U_1' &= \frac{m_1 - m_2}{m_1 + m_2} U \\ U_2' &= \frac{2m_1}{m_1 + m_2} U \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{διαίρωντας κατά} \\ \text{μέλη τις δύο} \\ \text{σχέσεις} \\ \text{και επειδή ισχύει} \\ U_1' = -U_2' \text{ έχουμε:} \end{array} \quad \frac{2m_1}{m_1 + m_2} U = -1 \Rightarrow \frac{2m_1}{m_1 - m_2} = -1 \Rightarrow$$

$$\frac{2 \frac{m_1}{m_2}}{\frac{m_1}{m_2} - 1} = -1 \Rightarrow 2 \frac{m_1}{m_2} = -\frac{m_1}{m_2} + 1 \Rightarrow 3 \frac{m_1}{m_2} = 1 \Rightarrow \frac{m_1}{m_2} = \frac{1}{3}$$

2. Σωστή η (γ)

επειδή

$$n_a \eta \mu \theta_{op} = 1 \Rightarrow \eta \mu \theta_{op} = \frac{1}{n_a} \Rightarrow \eta \mu \theta_{op} = \frac{1}{\sqrt{2}} = \frac{\sqrt{2}}{2},$$

έχουμε

$$\theta_{op} = 45^\circ$$

ενώ

$$\eta \mu \theta_\alpha = \frac{\sqrt{3}}{2} \Rightarrow \theta_\alpha = 60^\circ$$

Άρα μεγαλύτερη από την κρίσιμη γωνία και γι' αυτό θα έχουμε ολική ανάκλαση.

3. Σωστή η (γ)

$$\left. \begin{aligned} f_1 &= \frac{U + U_A}{U} f_s \\ f_2 &= \frac{U - U_A}{U} f_s \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{αφαιρώντας κατά μέλη τις} \\ \text{δύο σχέσεις και επειδή ισχύει} \\ f_1 - f_2 = \frac{f_s}{10} \text{ έχουμε:} \end{array} \quad \left(\frac{U + U_A}{U} - \frac{U - U_A}{U} \right) \cdot f_s = \frac{f_s}{10} \Rightarrow$$

$$\frac{2U_A}{U} = \frac{1}{10} \Rightarrow \frac{U_A}{U} = \frac{1}{20}$$

4. Σωστή η (γ)

Επειδή $T_1 = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{m}{\kappa_1}}$ και $T_2 = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{m}{\kappa_2}} = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{m}{2\kappa_1}}$ έχουμε:

$$T_2 = \frac{T_1}{\sqrt{2}} < T_1$$

πρώτο θα περάσει το σώμα Σ_2 από τη θέση ισορροπίας.

ΘΕΜΑ 3ο

α. Το σημείο που βρίσκεται στη θέση $x=0$ διέρχεται 10 φορές ανά sec από τη Θ.Ι. Επειδή σε κάθε ταλάντωση διέρχεται 2 φορές από τη Θ.Ι. συμπεραίνουμε ότι εκτελεί 5 ταλαντώσεις ανά sec, δηλ.

$$f=5 \text{ Hz} \quad \text{Άρα } T = \frac{1}{f} = 0,2 \text{ sec}$$

β. $L = 4 \frac{\lambda}{2} + \frac{\lambda}{4} \Leftrightarrow L = \frac{9\lambda}{4} \Leftrightarrow L = 0,9m$

γ. $2 \cdot 2A = 0,1 \Leftrightarrow A = 0,025m$ και $\frac{\lambda}{4} = 0,1 \Leftrightarrow \lambda = 0,4m$

$$y = 2A \sigma \nu \nu \frac{2\pi x}{\lambda} \cdot \eta \mu \frac{2\pi}{T} \Leftrightarrow$$

$$y = 0,05 \cdot \sigma \nu \nu \frac{2\pi x}{0,4} \cdot \eta \mu \frac{2\pi}{0,2} \Leftrightarrow y = 0,05 \cdot \sigma \nu \nu 5\pi x \cdot \eta \mu 10\pi t \text{ στο S.I.}$$

δ. Για την ταλάντωση υλικού σημείου ισχύει:

$$E_{\text{TAA}} = U + K \Leftrightarrow \frac{1}{2} D A^2 = \frac{1}{2} D y^2 + \frac{1}{2} m U^2 \Leftrightarrow$$

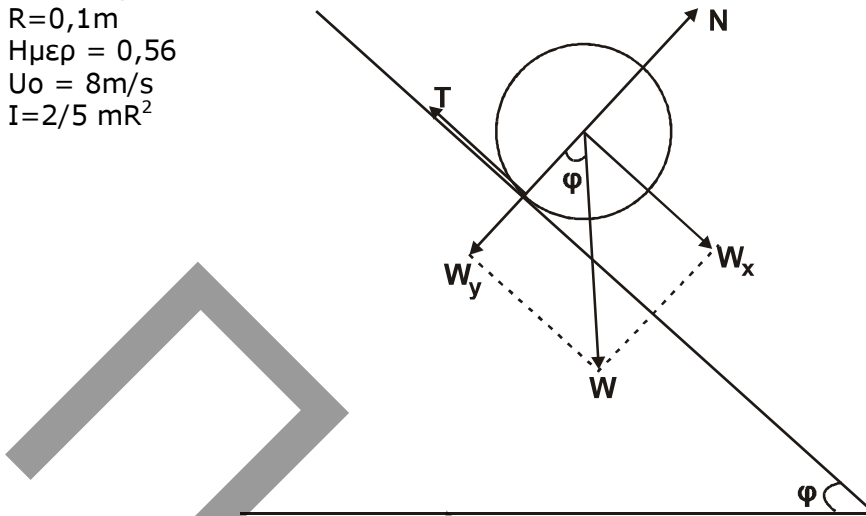
$$\Leftrightarrow \frac{1}{2} m \omega^2 A^2 = \frac{1}{2} m \omega^2 y^2 + \frac{1}{2} m U^2 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow |U| = \omega \sqrt{A^2 - y^2}$$

για το σημείο $x=0 A=0,05$ άρα $|U| = 0,4 \pi \text{ m/s.}$

ΘΕΜΑ 4ο

$m = 10\text{kg}$
 $R = 0,1\text{m}$
 $\mu = 0,56$
 $U_0 = 8\text{m/s}$
 $I = \frac{2}{5} mR^2$

Αφού η σφαίρα εκτελεί ομαλά επιβραδυνόμενη στροφική κίνηση η ροπή της στατικής τριβής T θα αντιστέκεται στη περιστροφή της σφαίρας άρα η κατεύθυνση της θα είναι προς τα πάνω.

α. $U_0 = \omega_0 R \Rightarrow \omega_0 = \frac{U_0}{R} \Rightarrow \omega_0 = \frac{8}{0,1} \Rightarrow \omega_0 = 80\text{rad/s}$

β. Εφαρμόζουμε τον θεμελιώδη νόμο της Μηχανικής για την μεταφορική και περιστροφική κίνηση της σφαίρας στον άξονα κίνησης

$$\Sigma F_x = ma_{cm} \Rightarrow T - W_x = -ma_{cm} \Rightarrow T - mg\eta\mu\phi = -ma_{cm} \quad (1)$$

$$\Sigma \tau = I\alpha \Rightarrow T \cdot R = \frac{2}{5} mR^2 a \Rightarrow T \cdot R = \frac{2}{5} mR^2 \frac{a_{cm}}{R} \Rightarrow$$

$$T \cdot R = \frac{2}{5} mRa_{cm} \Rightarrow T = \frac{2}{5} ma_{cm} \quad (2)$$

Αντικαθιστώ την (2) στην (1): $(1) \Rightarrow \frac{2}{5} ma_{cm} - mg\eta\mu\phi = -ma_{cm} \Rightarrow$

$$\Rightarrow +mg\eta\mu\phi = \frac{7}{5} ma_{cm} \Rightarrow \frac{7}{5} ma_{cm} = mg\eta\mu\theta \Rightarrow a_{cm} = \frac{5g\eta\mu\phi}{7}$$

$$a_{cm} = 4\text{m/s}^2$$

γ. $\frac{\Delta L}{\Delta t} = \Sigma \tau = T \cdot R \quad (3)$

Από την (2) έχω: $T = \frac{2}{5} ma_{cm} \Rightarrow T = \frac{2}{5} \cdot 10 \cdot 4 \Rightarrow T = 16\text{N}$

Άρα η (3) γίνεται: $\frac{\Delta L}{\Delta t} = T \cdot R \Rightarrow \frac{\Delta L}{\Delta t} = 16 \cdot 0,1 \Rightarrow \frac{\Delta L}{\Delta t} = 1,6\text{kgm}^2/\text{s}^2$

δ. Βρίσκω την κινητική ενέργεια της σφαίρας

$$K = K_{\mu\epsilon\tau} + K_{\pi\epsilon\rho} \Rightarrow K = \frac{1}{2}mU^2 + \frac{1}{2}I\omega^2 \Rightarrow$$

$$K = \frac{1}{2}mU^2 + \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{5}mR^2\omega^2 \Rightarrow K = \frac{1}{2}mU^2 + \frac{1}{5}mU^2 \Rightarrow$$

$$K = \frac{7}{10}mU^2 \quad (4)$$

$$\text{Η σφαίρα διανύει διάστημα } S = N \cdot 2\pi R \Rightarrow S = \frac{30}{\pi} \cdot 2\pi \cdot 0,1 \Rightarrow S = 6m$$

Εφαρμόζουμε θεώρημα έργου ενέργειας για τη σφαίρα:

$$\Delta K = \Sigma W \Rightarrow K_{\tau\epsilon\lambda} - K_{\alpha\rho\chi} = W_{W_x} + W_{W_y} + W_T + W_N$$

$$\stackrel{(4)}{\Rightarrow} \frac{7}{10}mU_{cm}^2 - \frac{7}{10}mU_o^2 = -mg\eta\mu\phi S \Rightarrow$$

$$\frac{7}{10}mU_{cm}^2 = \frac{7}{10}mU_o^2 - mg\eta\mu\phi S \Rightarrow$$

$$U_{cm}^2 = \frac{10}{7} \cdot \frac{7}{10}U_o^2 - \frac{10}{7}g\eta\mu\phi S \Rightarrow$$

$$U_{cm}^2 = U_o^2 - \frac{10}{7}g\eta\mu\phi S \Rightarrow$$

$$U_{cm}^2 = 64 - \frac{10}{7} \cdot 10 \cdot 0,56 \cdot 6 \Rightarrow$$

$$U_{cm}^2 = 64 - 48 \Rightarrow$$

$$U_{cm}^2 = 16 \Rightarrow U_{cm} = 4m/s$$

Σημείωση: το δ) ερώτημα επιδέχεται και άλλη λύση.

Από το γεγονός ότι η σφαίρα κάνει ομαλά επιβραδυνόμενη στροφική κίνηση θα ισχύει για κάθε θέση ότι

$$\omega^2 = \omega_o^2 - 2a \cdot \phi \Rightarrow \omega^2 = 80^2 - 2 \cdot 40 \frac{30}{\alpha} \cdot 2\alpha \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \omega^2 = 80^2 - 80 \cdot 60 \Rightarrow \omega^2 = 80 \cdot 20 \Rightarrow \omega = 40rad/s$$

$$\text{Άρα } U = \omega R \Rightarrow U = 40 \cdot 0,1 \Rightarrow U = 4m/s$$